

ГОТЕЛЬ «САВОЙ» - ВИЗНАЧНА ПАМ'ЯТКА АРХІТЕКТУРИ ВІННИЦІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті висвітлена коротка історія однієї з визначних пам'яток архітектури Вінниці – готелю «Савой».

Ключові слова: готель «Савой», пам'ятка архітектури, модерн, Вінниця, Директорія УНР.

Abstract

In the article short history of one is expounded of prominent sights of architecture of Vinnytsia – hotel «Savoy».

Keywords: hotel «Savoy», sight of architecture, modern, Vinnytsia, Directory UNR.

Однією із визначних пам'яток архітектури Вінниці, справжнім символом міста є готель «Савой». Ця споруда має досить цікаву й водночас суперечливу історію, а тому дослідження даної пам'ятки є досить актуальним.

Готель «Савой» був побудований у 1913 р. на земельній ділянці купця і почесного громадянина Вінниці Беріша Лехтмана за його кошти. Дослідники вважають, що автором проекту споруди був головний архітектор міста Григорій Артинов. За деякими припущеннями, автором ескізів оздоблення та розпису ресторану, що знаходився в готелі був вітчизняний архітектор, засновник українського архітектурного модерну Василь Кричевський.

Готель «Савой» розташований на розі колишнього Миколаївського проспекту (нині вул. Соборна) і вулиці Богдана Хмельницького (нині вул. М. Оводова). Споруда була домінантою центральної вулиці міста і вражала особливою розкішшю. Готель «Савой» став першою у Вінниці шестиповислою будівлею, де з'явилися центральне водопостачання, електричний ліфт і каналізація, електроосвітлення і подача гарячої води. Цікаво, що, перший асфальт, використаний у місті, було постелено перед головним входом саме до готелю «Савой».

Готель побудований у стилі модернізованого бароко із застосуванням «великих ордерів» і консольних конструкцій [4, с. 135].

Однак, споруда набувала знайомого нам вигляду поступово. Вже у 1914 р. на другому поверсі готелю було відкрито ресторан. Окрім цього, у готелі розташовувалися та діяли кондитерська, перукарня, квіткова та багато інших крамниць на першому поверсі. На шостому мансардному поверсі був чудовий зимовий сад.

Готель «Савой» у різні періоди відвідували видатні особистості. Так, у квітні 1914 р. тут зупинився відомий український хоровий диригент, композитор Олександр Кошиць. Митець залишив позитивні спогади про перебування в готелі: «Я зупинився в готелі «Савой», поверхом нижче Вільшанського. Цей готель вразив мене надзвичайно. Такого не можна було знайти навіть у Києві. Чудова нова будова, ліфт, прекрасні просторі кімнати з ваннами й стильовим умеблюванням, чудова тренувана прислуга і прекрасний ресторан. А коли я вийшов на балкон з номера Вільшанського на п'ятому поверсі, то просто не міг очей одірвати від тої картини, яка розіслалась передо мною. Все місто наче на долоні, а кругом його, ясний, світлий Буг в зелених берегах [3, с. 335].

У 1916-1917 рр. у готелі проживав видатний інженер-авіаконструктор Ігор Сікорський.

Готель «Савой» залишався одним із найкращих готелів Подільської губернії аж до початку революції та громадянської війни 1917-1921 рр. У цей період у будівлі розмішувалися різні урядові організації: у 1917 р. - Військово-революційний комітет, у 1918 р. - німецьке командування. У лютому-березні 1919 р. у готелі «Савой» перебувала Директорія Української Народної Республіки на чолі з Симоном Петлюрою, у цей час споруда готелю стала своєрідним урядово-державницьким центром. Тут працювали урядовці Ради народних міністрів – виконавчого органу Директорії УНР [4, с. 135-136].

Після захоплення більшовиками Вінниці у березні 1919 р. у готелі «Савой» був розташований штаб Першої Української радянської дивізії під керівництвом М. Щорса. Найвизначнішою подією, яка відбулася в готелі вважають зустріч керівника Польської Республіки Юзефа Пілсудського із Головою Директорії УНР Симоном Петлюрою 16 травня 1920 р. Із серпня цього ж року в будівлі почали проводитись засідання Подільського губернського революційного комітету, який очолив М. Козицький. Після остаточного встановлення радянської влади в місті у лютому 1921 р. споруду передають профспілковій Раді та перейменовують в Палац праці, незважаючи на те, що вона і далі виконує функції елітного готелю. У другій половині 1930-х рр. готель було перейменовано на «Червону Вінницю».

У період німецької окупації 1941-1944 рр. будівля готелю зазнала значних пошкоджень. 1 вересня 1941 р. тут стався показовий розстріл 20-ти офіцерів, які потрапили у полон. Влітку 1943 р. на вікнах першого поверху готелю було виставлено фотозвіти з розкопок та фотографії тіл, замучених НКВСівцями. У березні 1944 р. під час боїв за Вінницю споруда готелю «Савой» серйозно постраждала від артобстрілів та авіанальотів як німецьких, так і радянських військ. Внаслідок пожежі було знищено шостий мансардний поверх, а від готелю залишилися лише стіни та перекриття. Повністю споруду реконструювали, хоча й без втраченого останнього поверху, через 9 років – у січні 1953 р. Після відновлення будівлю готелю почали використовувати за прямим функціональним призначенням. Готель дістав назву «Україна».

1994 р. готелю повернули історичну назву «Савой». З нагоди річниці підписання Акту Злуки Української народної республіки та Західноукраїнської народної республіки 24 січня 1996 р. на фасаді будинку з боку вулиці М. Оводова встановили меморіальну дошку. На цій пам'ятці викарбували слова під гербом України: «В цьому будинку в 1919 р. тимчасово знаходився уряд Української народної республіки».

Із грудня 2011 р. розпочався ремонт історичної будівлі колишнього готелю «Савой». Фасаду споруди повернуто первинне забарвлення - колір «слонової кістки». У відремонтованому приміщенні буде функціонувати апеляційний адміністративний суд. На першому поверсі готелю буде розміщено музей історії міста.

Таким чином, готель «Савой» - визначна пам'ятка архітектури Вінниці, що увібравши в себе досвід, життєві та естетичні ідеали багатьох поколінь, є справжньою енциклопедією пізнання минулого і сучасного.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вінниця: історичний нарис / [гол. ред. А. М. Подолинний]. – Вінниця: Книга-Вега, 2007. – 304 с.
2. Вінниця. Історія нашого часу (історичний хроноскоп) / О. Федоришен. – К., 2015. – 112 с.
3. Кошиць О. Спогади / О. Кошиць / [упор. та передмова М. І. Головащенко]. – К.: Рада, 1995. – 387 с.
4. Пам'ятки історії та культури Вінницької області. Вінниця / ред. кол. тому Зводу пам'яток іст. та культ. України у Вінницькій обл.: Ю. А. Зінько (гол. ред.), С. М. Василюк (заст. гол. ред.), К. І. Висоцька та ін.; автор. колектив: А. В. Войнаровський, С. Д. Гальчак, С. О. Гусев [та ін.]; упоряд.: Ю. А. Зінько, А. М. Подолинний. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. – 224 с.

Цимбалюк Людмила Олександрівна – студентка групи ЕКО-166, Інститут екологічної безпеки та моніторингу довкілля, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: luda.tsimbalyk.eko166@gmail.com

Сідлецька Тетяна Іванівна - кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: sidletska79@gmail.com

Tymbalyuk Lyudmyla Oleksandrivna – a student of the group ECO-16b, Institute for Environmental Safety and Environmental Monitoring, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: luda.tsimbalyk.eko166@gmail.com

Sidletska Tetyana Ivanivna - Ph.D. Art criticism, assistant professor of philosophy and humanities sciences Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: sidletska79@gmail.com